

СТАНОВИЩЕ

ОТ ПРОФ. ЕЛЕНА ИВАНОВА БАЕВА

**ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ В КОНКУРСА ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНА ДЛЪЖНОСТ
"ПРОФЕСОР" , ОБЯВЕН ОТ ЮЗУ "НЕОФИТ РИЛСКИ**

**ОТНОСНО: Научната, научно-приложната и професионално-
академичната дейност и продукция, представена
от доц.д-р Мирослава Кортенска, участник в конкурса.**

Доц. д-р Мирослава Кортенска е уникална личност - театрал, ерудирани специалист в областта на театъра, известна със своето верую и непоколебимост в търсенето на истината. Категорично отстоявайки своята гледна точка, чрез своите наблюдения и анализи, тя брани театралното изкуство от ординертност и сивота.

Нейната изключително обемна, научно-изследователска, художествено-творческа и педагогическа дейност ни предлага богата палитра от научни монографии - "Културната мисия на кръга "МИСЪЛ", "Културен вертикал", "Културен компас. Посока: Балканите - Европа", "Глас от общественото мнение", участие и съставителство в колективни монографични издания : двутомник на режисьора Любен Гройс "Вечно живият театър", "Пъзелът Леон Даниел", "Да създадеш театър" и др., много публикации у нас и в чужбина, доклади, изнесени на национални и международни форуми и конференции, ръководство на научни и образователни проекти, анализи и рецензии. Педагогическата дейност на доц. Кортенска е свързана с нейните лекционни курсове и семинарни упражнения със студентите от Факултета по изкуства при ЮЗУ "Неофит Рилски", отличаващи се със съвременната си позиция за процесите и търсенията на различните творци и явления в историята на театъра.

В срещите си с творчеството на Кортенска, ще се опитам да се огранича при изграждане на своето становище в рамките на текстовете, свързани с театралното изкуство.

"Културната мисия на кръга "МИСЪЛ" - 2008г. Научно - изследователската стойност и приносен характер на трудът на доц. Кортенска е свързан с обогатяване на съществуващите знания и тяхното коопентуално подреждане относно ролята на кръга "МИСЪЛ" в обновата на българското театрално изкуство в началото на ХХ век, чрез програмната реформа , която те предлагат. От значение е изследването на творческия процес, през който преминава Яворов - от артистичен секретар в Народния театър, през режисьорските му опити, неговата критическа дейност, интересът му към теорията и техниката на драмата, до написването на двете драми "В полите на Витоша" и "Когато гръм удари". Бих искала да отбележа и навременността на този изследователски труд на Кортенска, който ни дава възможност да намерим аналозиите между настоящето и началото на ХХ век , отнасящи се не само за театралния , а и за цялостния ни културен живот.

"Отместеното поколение". Документален филм. Сценарист Мирослава Кортенска, 2000г. Отново Кортенска ни среща с творческите търсения на група реформатори в театралното изкуство, този път в края на ХХ век и началото на ХХІ век. За основа на филма се явява книгата ѝ "Културен вертикал", 1998г. Проследявайки реформаторските идеи и театрални експерименти на режисьорите Възкресия Вихърлова, Теди Москов, Бойко Богданов, Иван Станев, Стоян Камбарев и актьорите Мая Новоселска и Веселин Мезеклиев, авторката, този път сценарист - разказва за героите си чрез техните спонтанни монолози и уникални записи от спектаклите им, като запазва за бъдещето откъси от тяхното творчество. Този труд на доц. Кортенска представлява сложен опит да проникне в творчеството на седем театрали, избрали алтернативното творчество, носещи знака на търсенето и свободата. Това са така наречените "бунтари" , които искаха да съградят

нови естетически философски пространства чрез своите неординерни спектакли.

Безспорен е приносният характер на труда на доц. Кортенска с анализа, обобщението, визуализирането на това новаторско художествено явление в българския театър в края на ХХ век.

"Вечно живият театър" , Любен Гройс, 2002г.. Съставител и автор на предговора е доц. Мирослава Кортенска. Още една научно-изследователска дейност на авторката , подчинена на страстта ѝ към проучване и съхранение на националното ни културно наследство, един категоричен и сериозен опит за обогатяване на знанията ни за творчеството на големия български режисьор Любен Гройс. Навлизайки в неговите дневници, статии, режисьорски анализи и мисли, ние откриваме света на този изключителен театрален мислител - теоретик и неповторим реализатор на текстовете на Шекспир, Молиер, Еврипид в сценичното пространство. Узнаваме за неговото реформаторство в създаването на нов сценичен език, методология и невероятните му качества на режисьор- педагог. Убеждаваме се в принципа му, че "Театърът е трибуна" , от която чрез своите сложни и в същото време достъпни за разбиране спектакли, не се боеше да казва истината за грубата действителност по уникален и бляскав начин.

Двухтомникът на Гройс се превърна в необходимо, навременно научно изследване , което има изключително практическо приложение като учебник по режисура, провокиращ мисленето на младите режисьори. И в това се състои немалкият принос в сферата на театралната наука на доц. Кортенска, като съставител на **"Вечно живият театър"**.

В предговора, който тя написва - **"Трите парадокса в наследството на Гройс"**, по свой концептуално изграден начин, ни въвежда в спецификата на творчеството на Гройс.

Първият парадокс, който доц. Кортенска визира се състои в това, че „все още за няколко поколения театрали и зрители са живи спомените от неговите спектакли по Шекспир, Молиер, българската класика, неговото

скиталчество по провинциалните сцени на България.....", а от "друга страна младите поколения творци регистрират обратното - прекалено малко памет за Гройс". Като съставител, тя се посвещава на необходимостта да се анулира този парадокс, като се направи една значима нова крачка, която да осмисли мястото на Гройс в историята на театъра ни и да конкретизира познанието за неговите режисьорски прочити. Изминалите 10 години от издаването на двутомника, потвърдиха и доказаха научно-приносният му характер.

Вторият парадокс, който отбелязва Кортенска се отнася до наследството, оставено ни от Гройс като явление, което "преобръща представите за изкуството на мига-театър и срива убеждението , че създаденото на сцената умира след падането на завесата", защото за нея, той доказано е режисьор, който възприема своята професия като наука, "занимаваща се с днешното чрез непреходното изкуство". В подкрепа на това свое твърдение тя подчертава новаторското отношение на Гройс в неговата практика, изразено в смесването на методологиите /действия анализ на Станиславски и социалния коментар при Брехт /, смесването на жанровете, като нужни театрални средства при изграждането на съвременни спектакли. И не на последно място авторката извежда изумителния талант на Гройс като режисьор, който "умееше да работи с актьори от различни поколения и театри из цялата страна, да създава съмишленици, да създава творци".

Третият парадокс, с който ни среща доц. Кортенска е, че дори и 20 години след смъртта на режисьора с категорични концепции, какъвто беше Гройс, "за таланта , за личността, която има качества да гради духовността и културата на народа си, смъртта не може да бъде пречка...".

Днес Гройс е по-съвременен , по-интересен и по-жив от много, които го надживяха.

Интересът и отговорността на доц. Кортенска към изследването на творчеството и културното наследство на Гройс не спира до тук. Доказателство за това са нейната студия "**Уроците на Гройс**", списание

„Везни“ 2006 г., както и документалният филм **"Възстановителна репетиция"** 2005 г.. Не бих си позволила да окача филма единствено като портрет на режисьора Гройс. Кортенска за втори път, като сценарист на документален филм, ни отваря вратата, за да влезем в света на значим творец, да надникнем чрез откровените монолози на актьорите Златина Тодева, Цветана Манева, Явор Милушев, Георги Василев, Ани Петрова, Петя Балъкчиева и целия екип на спектакъла "Медея" в детайли от творческите мигове на репетиционния процес с режисьора. Да се докоснем до спомените на актьорите за атмосферата на срещите с Гройс, за следите, които той оставя в техните творчески и житейски съдби. Коментарът за приноса на лентата е един - обогатяване на знанията и въвеждане в недостатъчно познати методи и практики.

Респектът от сценичните реализации, теоретични изследвания и анализи на Гройс, изцяло съпътства задълбочения, концептуален подход на доц. Кортенска в опита ѝ да проникне в същността на неговото творчество. Приносният научно-изследователски характер и педагогически ефект на двутомника е неоспорим.

Не по-малък дял в изследователската дейност на Кортенска има нейният **"Културен компас"**, 2006 г. Той ни води по пътеките в търсенията и сценичните реализации на Методи Андонов, Любен Гройс, Стоян Камбарев, чието творчество е неотменима част от развитието на нашата култура през последните десетилетия на ХХ век и създава нов сценичен език в българския театър. Авторката ни въвежда и в културния контекст на Балканския регион, чрез своите сравнителни анализи и изследвания на творчеството и дейността на значими съвременни интелектуалци и творци като Любиша Георгиевски и Горан Стефановски /Македония/, Душан Ковачевич и Йован Чиролов /Сърбия/, Дритеро Аголи /Албания/. И в разкриването на един широк културен контекст, "Компасът" на Кортенска ни води и към срещата с големите театрални-реформатори на Стария континент от втората половина на ХХ век. - С. Бекет, Х.Пинтър, П.Брук,

Е.Барба, Р.Уйлсън, Анатолий Ефрос. В това пътешествие из културния пейзаж на Балканите и Европа, Кортенска ни убеждава, че "няма европейско и балканско изкуство. Има изкуство и не-изкуство". "Културен компас" . Посока: Балканите – Европа“ действително защитава своята претенция за едно сериозно изследване, разширяващо знанията за културата на Балканите и Европа в края на ХХ и началото на ХХІ век .

"Да създадеш театър", 2008г. Като последователен изследовател на българския театър, доц. Кортенска в този свой труд предоставя факти, фотоматериали, документи, свързани с историята на нашия театър и делото на един от неговите първостроители - Стефан Кортенски - актьор, режисьор, автор на драматизации и преводи, основател на Врачанския театър. Особено ценна в сборника е публикацията на монографията на Ст.Кортенски за изкуството на сценичния грим и костюма през вековете. Това характеризира "Да създадеш театър" като изследователски труд с практически приложен характер.

"Пъзелът на Леон Даниел", 2009 г. Труден за нареждане - да, но Кортенска умело поема ръката ни в неговото сглобяване. И като че ли "несъчетаеми прояви" от задълбочен динамичен талант и съпътстващи го трудни обстоятелства изграждат ясен образ на творческия път на Леон Даниел. Като ни запознава със значимите етапи - "парчета" в творчеството му - "необичайното представяне на приказките на Карел Чапек, провокативния спектакъл "В очакване на Годо" , на забранения в това време Бекет, спектакълът "Господин Пунтила и неговият слуга" на Б.Брехт, със своя "смислен и забавен" стил на плебейски театър, спектаклите на Шекспировите пиеси - анализирани и поставени като "политически театър" , антиромантичното и деформирано прочитане на Чехов, Кортенска не пропуска възможността да акцентира върху майсторството на Даниел в анализа и сценичната реализация на текстовете на Ал. Арбузов, Константин Илиев и Едуард Олби. Доц. Кортенска не остава безразлична и към забележителните качества на Леон Даниел като режисьор-педагог, който

създава школа на реалистичния театър от нов тип. Ето още една студия на авторката с научно-изследователски приносен характер.

В заключение бих пожелала на доц. д-р Мирослава Кортенска да не прекратява своята изследователска дейност и съхрани творческата си енергия, белязана със смелост и независимост на духа.

След като се запознах с многостранната и обемна научно-изследователска, художествено-творческа и педагогическа дейност на доц. д-р Мирослава Кортенска , се опитах да изградя свое становище за нейните позиции и научни приноси в сферата на театралното изкуство, убедено считам, че е достойна да заеме академичната длъжност професор.

27 август 2012 г.

София

проф. Елена Баева